

# **Zagadnienia do egzaminu dyplomowego**

## **Studia licencjackie na kierunku PRACA SOCJALNA**

### **I. Zagadnienia kierunkowe**

- Starożytność – od greckiej filantropii do rzymskiego humanizmu
- Średniowiecze – rola zakonów w kształtowaniu się szpitalnictwa i pomocy społecznej
- Początki nowożytności – humanizm, humaniści i czas utopii społecznych
- Początki kapitalizmu - liberalizm i socjalizm oraz nowy wymiar filantropii
- Początki pracy socjalnej (XIX i XX wiek) –Mary Richmond i Jane Addams
- Początki pracy socjalnej w Polsce – Helena Radlińska
- Istota pracy socjalnej oraz specyficzne wartości i umiejętności pracownika socjalnego
- Charakterystyka pomagającego i osoby wspieranej
- Wieloaspektowe ujęcie kosztów pomocy
- Komunikacja i budowanie relacji pracownik socjalny – klient
- Role pracownika socjalnego – poradnictwo, rzecznictwo, mediacje i negocjacje w pracy socjalnej
- Zatrudnienie i bezrobocie jako kwestie polityki społecznej
- Zabezpieczenie społeczne jako kwestia polityki społecznej
- Modele polityki społecznej
- Polityka społeczna wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego
- Problemy a kwestie społeczne
- Dewiacja – definicje, cechy, ujęcia teoretyczne
- Zadania gminy, powiatu i województwa w zakresie polityki społecznej
- Instytucje pomocy i wsparcia dla różnych grup klientów
- Trzeci sektor w pomocy społecznej i jego relacje z sektorem publicznym
- Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem lokalnym w pomocy społecznej
- Aksjologia pracy socjalnej
- Wartości autoteliczne i wartości instrumentalne
- Dylematy etyczne w pracy socjalnej
- Organizacje pożytku publicznego – cele, obowiązki, uprawnienia
- Pojęcie networkingu i jego znaczenie dla funkcjonowania III-go Sektora
- Kondycja III-go Sektora w Polsce – stan obecny, zagrożenia, perspektywy rozwoju, wolontariat
- Podejście oparte na zasobach
- Empowerment w pracy socjalnej
- Deinstytucjonalizacja – nowy wymiar wsparcia osób niesamodzielnych
- Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach
- Ekonomia społeczna
- Superwizja pracy socjalnej jako narzędzie przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu
- Superwizja – rodzaje, funkcje, etapy i metody superwizji
- Błędy w organizacji i realizacji superwizji
- Przydatność superwizji w profesjonalnej pracy socjalnej
- Techniki interwencji stosowane w różnych modelach pracy z jednostką, rodziną i grupą w świetle wybranych podejść psychoterapeutycznych
- Podejście psychodynamiczne, terapia Gestalt oraz terapia niedyrektywna w pracy socjalnej

- Podejście systemowe – rodzinne (komunikacyjna, strukturalna i strategiczna terapia rodzin) oraz podejście ekosystemowe i ich wykorzystanie w pracy socjalnej
- Podejście behawioralno-poznawcze w pracy socjalnej
- Podstawowe założenia pracy z grupą i psychoterapia grupowa. Czynniki leczące w grupie wg I Yaloma

## **II. Zagadnienia metodyczne**

- Definiowanie pracy socjalnej
- Formy, zasady, funkcje, zadania i adresaci pracy socjalnej
- Teoretyczne podstawy pracy socjalnej – wybrane ujęcie
- Narzędzia diagnostyki rodzinnej
- Modele pracy z indywidualnym przypadkiem i proces pracy z przypadkiem
- Podstawowe orientacje w pracy ze społecznością
- Kryteria i sposoby definiowania społeczności lokalnej
- Modele pracy ze społecznością
- Informacje niezbędne do przygotowania profilu społeczności
- Etapy interwencji środowiskowej
- Action Research jako procedura diagnostyczna w pracy środowiskowej
- Budowa projektu socjalnego
- Znaczenie diagnozy w projektowaniu
- Poprawne określanie celów projektu – rodzaje celów i wymogi stawiane celom
- Dobór działań do założonych celów
- Znaczenie ewaluacji projektu i jej budowa
- Wpływ procesów percepcji na komunikację interpersonalną
- Stereotypy i uprzedzenia i ich wpływ na komunikację
- Bariery w komunikowaniu
- Relatywizm kulturowy i jego wpływ na komunikację
- Etapy procesu badawczego
- Typy projektów badawczych
- Badania jakościowe (paradygmaty, strategie, metody)
- Badania ilościowe (paradygmaty, strategie, metody)
- Badania mieszane (paradygmaty, strategie i metody)

## **III. Zagadnienia specjalizacyjne**

- Starość jako kategoria społeczno-kulturowa
- Instytucjonalne i prawne ramy pracy socjalnej z senio(k)ami
- Starość w cyklu życia i jej specyfika
- Idea środowiska lokalnego jako przyjaznego starzeniu się
- Rodzaje usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych przysługujących osobom wieku podeszłego
- Trening budżetowy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- Podstawowe założenia, cele i techniki wykorzystywane w psychoedukacji dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin
- Formy terapii zajęciowej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również dla seniorów
- Trzy główne metody środowiskowej pracy socjalnej z osobami z zaburzeniami

- psychicznymi
- Readaptacja społeczna
- Pojęcie opieki/pomocy postpenitencjarnej
- Deprywacja emocjonalna i społeczna osób długotrwale odizolowanych od społeczeństwa
- Probacja i wolnościowe środków karne
- Polski system penitencjarny – struktura, rodzaje zakładów karnych i ich funkcje
- Uzależnienia – definicje, etapy, fazy
- Praca socjalna z osobami uzależnionymi i ich rodzinami
- Prostytucja – rozumienie zjawiska i systemy prawnej regulacji
- Bezrobocie – definicja, rodzaje, przyczyny, skutki
- System wsparcia osób bezrobotnych w Polsce
- Metody i techniki profilowania osób bezrobotnych
- Specyfika sytuacji osób długotrwale bezrobotnych
- Praca socjalna z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami
- Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych
- Definicja podmiotu w feministycznej pracy socjalnej
- Metodyka feministycznej pracy socjalnej
- Empowerment jako idea i praktyka w feministycznej pracy socjalnej
- Składowe elementy definicji przemocy
- Fazy cykli przemocy opisujące dynamikę relacji pomiędzy ofiarą i sprawcą przemocy
- Konflikt a przemoc w relacji interpersonalnej
- Pojęcie syndromu sztokholmskiego
- Praca socjalna z osobami bezdomnymi
- Problem niewydolności opiekuńczo-wychowawczej – praca socjalna z rodziną
- Sytuacje kryzysowe w cyklu życia jednostki
- Charakterystyka interwencji kryzysowej
- Etapy interwencji kryzysowej w praktyce
- Ośrodki Interwencji Kryzysowej – zadania, formy pracy, zasady działania
- Interwencja kryzysowa i jej najważniejsze cele w wybranych rodzajach sytuacji kryzysowych
- Wyjaśnienie pojęcia społeczeństwo obywatelskie
- Podstawowe cechy organizacji pozarządowych należących do tzw. trzeciego sektora
- Definicje public relations w pracy socjalnej; funkcje public relations w pracy socjalnej
- Etyczny wymiar public relations w pracy socjalnej
- Metody i techniki wykorzystywane w kształtowaniu wizerunku pracy socjalnej
- Rola rzecznika w kształtowaniu wizerunku w pracy socjalnej
- Dialektyczny charakter globalizacji
- Globalne problemy społeczne i demograficzne
- Korzyści i zagrożenia procesów globalizacyjnych

#### **IV. Interdyscyplinarne podstawy pracy socjalnej**

##### **A) Socjologiczne podstawy pracy socjalnej**

- Członkostwo w grupie - jakość członków grupy, koncepcja „non-members” (R. K. Merton), typy przynależności do grupy
- Rola społeczna – definicje, struktura roli; koncepcje interakcyjne i funkcjonalno-strukturalne roli, zestaw ról i role złożone (R. Merton) Rozłam w roli, konflikt roli (P Sztompka); przystosowanie do ról społecznych (M Łoś)

- Przywództwo w grupie – definicje, typologie, style kierowania grupą, teorie skutecznego przywództwa (cech psychicznych, behawioralne, interakcyjna, uwarunkowań)
- Więź społeczna – definicje, typy, proces tworzenia; więź a integracja i solidarność Kontrola społeczna Sankcje Rozpad więzi
- Komunikacja i łączność w grupie – proces komunikacji, typy i funkcje komunikacji, bariery komunikacyjne
- Dewiacja jako zjawisko normalne i jej rola w rozwoju społecznym
- Teoria anomii w ujęciu Durkheima i Mertona
- Dewiacja a system kontroli społecznej
- Dewiacja jako efekt reakcji społecznej

#### **B) Psychologiczne podstawy pracy socjalnej:**

- Wpływ społeczny – mechanizmy, uwarunkowania, efekty
- Prawidłowości procesu poznania i spostrzegania społecznego
- Procesy kształtowania i zmiany postaw
- Stosunki społeczne: agresja, zachowania prospołeczne
- Koncepcje i teorie rozwoju psychicznego człowieka
- Rozwój społeczny w cyklu życia - jego uwarunkowania i przebieg
- Rozwój osobowości w świetle najważniejszych koncepcji
- Różnice indywidualne w rozwoju psychicznym jednostki
- Praca socjalna w cyklu życia – wybrany etap
- Rozwój psycho-fizyczny w poszczególnych fazach rozwoju
- Rozwój emocjonalny i moralny w poszczególnych fazach rozwoju
- Czynniki wspomagające / zaburzające rozwój w poszczególnych etapach rozwoju
- Norma i patologia w psychologii klinicznej – kontrowersje i problemy
- Psychopatologia opisowa: zaburzenia osobowości, zaburzenia nastroju i zaburzenia psychiczne
- Uwarunkowania społeczno – kulturowe w procesie rozpoznawania zaburzeń psychicznych
- Psychopatologia opisowa zaburzeń lękowych, zaburzeń somatomorficznych oraz zaburzeń psychoseksualnych
- Główne szkoły w psychologii
- Metody badawcze w psychologii
- Proste i złożone formy uczenia się
- Systemy pamięci
- Znaczenie emocji w życiu człowieka
- Temperament i osobowość

#### **C) Pedagogiczne podstawy pracy socjalnej:**

- Edukacja – wychowanie - socjalizacja: podobieństwa i różnice
- Technologiczny, humanistyczny i krytyczny model kształcenia i wychowania
- Postulaty reform edukacyjnych i działalność Komisji Edukacji Narodowej
- Społeczne i biologiczne źródła nieprzystosowania społecznego
- Wskaźniki odrzucenia dziecka w rodzinie
- Resocjalizacja w warunkach otwartych
- Edukacja permanentna jako idea polityczna
- Europejskie systemy całożyciowego kształcenia
- Dorosły jako osoba ucząca się- specyfika pracy andragogicznej

#### **D) Prawne podstawy pracy socjalnej:**

- Zabezpieczenie społeczne – definiowanie, geneza, techniki administracyjno-finansowe zabezpieczenia społecznego
- Prawo do zabezpieczenia społecznego w polskim systemie prawnym i jego realizacja (Konstytucja RP, prawo międzynarodowe, przyporządkowanie resortowe zabezpieczenie społecznego)
- Finansowanie i administrowanie systemem ubezpieczeń społecznych w Polsce
- Charakterystyka zasad przyznawania wybranych świadczeń ubezpieczeniowych i zaopatrzeniowych (do wyboru): renta rodzinna, renta socjalna, zasiłek rodzinny z dodatkami, świadczenia opiekuńcze, świadczenie alimentacyjne
- Pojęcie, cele, wartości i zasady pomocy społecznej
- Charakterystyka świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej
- Świadczenia niepieniężne pomocy społecznej
- Status prawny pracownika socjalnego
- Ewolucja rozwoju pomocy społecznej w Polsce po 1918 roku
- Zadania administracji publicznej w zakresie pomocy społecznej
- Charakterystyka funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (jops)
- Współpraca międzysektorowa w pomocy społecznej
- Prawo rodzinne – zasady prawa rodzinnego, grupy praw rodzinnych, pojęcie i rodzaje stosunków prawnorodzinnych
- Władza rodzicielska – pojęcie, zakres, ingerencja sądu we władzę rodzicielską
- Rozwód i separacja – przesłanki orzekania, orzeczenia obligatoryjne i fakultatywne sądu
- Charakterystyka instytucji opieki prawnej